

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขของพยาบาลในหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย โรงพยาบาลลำปางระหว่างก่อนและหลังการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม กลุ่มประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้เป็นพยาบาลของหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 1 โรงพยาบาลลำปาง จำนวน 16 คน โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2542 ถึงวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แนวทางการสนทนากลุ่มและแบบบันทึกการสังเกต ผู้วิจัยทดสอบความชัดเจนและความสะดวกในการนำไปใช้ของแบบสอบถามกับพยาบาล 10 คน ทดลองจัดสนทนากลุ่มกับพยาบาล 7 คน และทดสอบการบันทึกการสังเกตได้ค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตเท่ากับ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละและค่าเฉลี่ย และสรุปเนื้อหาที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการทดสอบค่า Z-test

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 68.8 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี เฉลี่ย 28.1 ปี จบการศึกษาประกาศนียบัตรการพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นต้นมากที่สุด คือ ร้อยละ 56.3 ร้อยละ 68.8 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานพยาบาลอยู่ระหว่าง 1-5 ปี เฉลี่ย 6.5 ปี ร้อยละ 68.8 ประเมินตนเองว่ามีระดับความรู้เรื่องหลักการป้องกันการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขในระดับปานกลางและทุกคนเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักการนี้ โดยแหล่งความรู้ที่ได้รับในเรื่องเหล่านี้มากที่สุด มี 2 แหล่ง คือจากการประชุมวิชาการของหน่วยงาน และการอ่านเอกสารที่หน่วยงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลพิมพ์เผยแพร่ กลุ่มประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 87.5 เคยได้รับการอบรมเรื่องหลักการนี้มาแล้ว แหล่งที่ได้รับการอบรมในเรื่องดังกล่าวมากที่สุด คือ จากหน่วยงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 78.5 และร้อยละ 68.8 เคยมีประสบการณ์การสัมผัสเลือดและสารคัดหลั่ง

ของผู้ป่วย เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการสัมผัสเลือดและสารคัดหลั่งของผู้ป่วยมากที่สุด คือ การถูกเข็มหรือของมีคมบาดหรือทิ่มแทง ร้อยละ 31.3

การปฏิบัติตามหลักการนี้ของกลุ่มประชากรที่ศึกษา ก่อนการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมเป็นเวลา 1 เดือน พบว่า มีการปฏิบัติตามหลักการนี้เพียง ร้อยละ 29.7 สิ่งที่กลุ่มประชากรที่ศึกษาไม่ปฏิบัติตาม คือ ไม่ล้างมือก่อนการปฏิบัติกิจกรรมกับผู้ป่วย ไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันที่กำหนดให้ใช้ตามหลักการ นอกจากนี้ยังพบมีการสวมปลอกเข็มคืนโดยใช้มือสองข้าง หักหลอดยาด้วยมือเปล่าและไม่ทิ้งหลอดยาในภาชนะที่กำหนดให้ทิ้ง การสนทนากลุ่มกับกลุ่มประชากรที่ศึกษาได้ร่วมกันหาวิธีการแก้ไขและส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามหลักการนี้มากยิ่งขึ้น โดยได้กำหนดกิจกรรมที่ร่วมกันดำเนินการดังนี้

1. เปลี่ยนก๊อกน้ำของอ่างล้างมือจากแบบหมุนเป็นแบบคันโยกติดผนัง
2. จัดเตรียมถุงมือสะอาดใส่ตะกร้าไว้ที่รถฉีดยา
3. รวบรวมข้อมูลการใช้ผ้าปิดปาก-จมูกในแต่ละเวรเป็นเวลา 1 เดือน เพื่อประกอบการเสนอขอผ้าปิดปาก-จมูกมาใช้ในหอผู้ป่วยเพิ่มขึ้น
4. เสนอขอผ้าขี้ริ้วกันเปื้อนที่ทำจากวัสดุที่เบากว่าเดิมและเป็นชนิดเต็มตัวมาใช้ในหอผู้ป่วยแทนผ้าขี้ริ้วกันเปื้อนที่มีอยู่เดิมซึ่งเป็นแบบครึ่งตัว มีน้ำหนักมาก ไม่สะดวกในการใช้งาน
5. เจาะรูฝากระป๋องทิ้งเข็มเพื่อความสะดวกในการทิ้งเข็มโดยไม่ต้องเปิดฝากระป๋อง และจัดเตรียมกระป๋องนมใบใหญ่ไว้ในห้องเตรียมยาเพื่อทิ้งหลอดยา
6. เพื่อนเตือนเพื่อน โดยมีการเตือนกันระหว่างเพื่อนร่วมงานให้ปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข
7. การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่กลุ่มประชากรที่ศึกษาซึ่งทำโดยผู้วิจัย

หลังจากกลุ่มประชากรที่ศึกษาและผู้วิจัยร่วมกันดำเนินการตามที่กำหนดไว้แล้ว

ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขของกลุ่มประชากรที่ศึกษาต่ออีกเป็นเวลา 2 เดือน พบว่า 1 เดือนหลังการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม กลุ่มประชากรที่ศึกษามีการปฏิบัติตามหลักการนี้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 73.6 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัญหาในการปฏิบัติตามหลักการนี้ที่ยังพบจากการสังเกตของผู้วิจัยและปัญหาที่ได้จากกลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ มีกลุ่มประชากรที่ศึกษาบางคนไม่ล้างมือก่อนให้การพยาบาลกับผู้ป่วย ผ้าปิดปาก-จมูกไม่เพียงพอต่อการใช้ในการทำกิจกรรมที่กำหนดให้ใช้ตามหลักการทำให้กลุ่มประชากรที่ศึกษาบางคนไม่ได้สวมผ้าปิดปาก-จมูกในการทำกิจกรรมที่จำเป็นต้องใช้ และมีกลุ่มประชากรที่ศึกษาบางคนไม่ทิ้งหลอดยาในภาชนะที่กำหนดให้ทิ้ง เมื่อประชุมกลุ่มอภิปรายถึงปัญหาดังกล่าวจึงได้ข้อตกลงว่า ขอให้ทุกคนร่วมมือกันปฏิบัติตามหลักการนี้เพิ่มขึ้นและปฏิบัติตามสิ่งที่กลุ่มกำหนด เช่น ทิ้งหลอดยาและ

แยกขยะให้ถูกต้อง โดยหัวหน้าหอผู้ป่วยได้เน้นให้กลุ่มประชากรที่ศึกษาทุกคนนำผ้าปิดปาก-จมูกติดตัวมาด้วยในวันที่ขึ้นปฏิบัติงาน หากจำเป็นต้องยืมผู้อื่นใช้ให้ทำความสะอาดและส่งคืนเจ้าของ รวมทั้งหัวหน้าหอผู้ป่วยได้ขอสนับสนุนผ้าปิดปาก-จมูกจากหอผู้ป่วยอายุรกรรมอื่นและหอผู้ป่วยที่รับผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีมาใช้ซึ่งก็ได้รับการสนับสนุนด้วยดี

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการปฏิบัติตามหลักการนี้ของกลุ่มประชากรที่ศึกษาต่ออีก 1 เดือน พบว่า หลังการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมในเดือนที่ 2 กลุ่มประชากรที่ศึกษาปฏิบัติตามหลักการนี้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 82.9 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเทียบกับก่อนการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม แต่หลังการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมทั้งในเดือนที่ 1 และเดือนที่ 2 กลุ่มประชากรที่ศึกษายังคงไม่สวมแว่นตาในกิจกรรมที่กำหนดให้ใช้ตามหลักการใน 3 กิจกรรม คือ การช่วยหายใจด้วย self inflating lung bag การดูแลเสมหะ และการล้างกระเพาะอาหาร เหตุผลเนื่องจาก คิดว่าทั้ง 3 กิจกรรมนี้ไม่ได้มีการกระตุ้นของเลือดและสารคัดหลั่งมากเหมือนการทำคลอด รวมทั้งใบหน้าของผู้ทำกิจกรรมไม่ได้อยู่ใกล้ชิดผู้ป่วยเหมือนการใส่ท่อช่วยหายใจ นอกจากนี้กลุ่มประชากรที่ศึกษาบางคนยังไม่ล้างมือก่อนปฏิบัติกิจกรรมในบางครั้ง

หลังการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมในเดือนที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มประชากรที่ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการปรับปรุงการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขในหอผู้ป่วย โดยการแจกแบบสอบถามและการประชุมกลุ่ม พบว่า กลุ่มประชากรที่ศึกษาทุกคนเห็นด้วยว่า การปรับปรุงแก้ไขที่ได้ดำเนินการไปนั้นมีประโยชน์ในการป้องกันการติดเชื้อของผู้ที่ปฏิบัติตามหลักการ รวมทั้งเป็นการป้องกันการติดเชื้อและแพร่กระจายเชื้อในหน่วยงาน การปรับปรุงแก้ไขที่ดำเนินไปทุกข้อมีความเหมาะสมและควรดำเนินการต่อไป กลุ่มประชากรที่ศึกษาไม่มีการเสนอให้ทำกิจกรรมอื่นเพิ่มเติมแต่แสดงความคิดเห็นว่า ทุกคนควรช่วยกันสังเกตและกระตุ้นเพื่อนร่วมงานให้มีการปฏิบัติตามหลักการและควรมีจิตสำนึกที่จะปฏิบัติตามหลักการแม้ในกรณีรีบด่วน

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยนี้มีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 2 เดือนซึ่งอาจจะสั้นเกินไปทำให้ยังไม่สามารถสรุปได้อย่างแน่ชัดว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขของกลุ่มประชากรที่ศึกษาจะดีขึ้นอย่างคงที่ต่อไป แต่อย่างไรก็ตามหลังการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมในเดือนที่ 2 กลุ่มประชากรที่ศึกษามีการปฏิบัติตามหลักการเพิ่มขึ้นจากเดือนที่ 1 แต่การเพิ่มขึ้นนี้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มประชากรที่ศึกษามีการปฏิบัติตามหลักการเพิ่มขึ้นจากก่อนการแก้ปัญหาแบบ

มีส่วนร่วมอย่างคงที่ต่อไป โดยที่กลุ่มประชากรที่ศึกษาไม่มีการเสนอให้ทำกิจกรรมดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเพิ่มเติม นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า การปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขของกลุ่มประชากรที่ศึกษาในบางกิจกรรมยังไม่สูงเท่าที่ควรและยังไม่มีปฏิบัติตามหลักการ ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยอื่นๆที่ยังไม่ได้แก้ไขและควร จะได้รับการแก้ไขต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. พยาบาลหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย โรงพยาบาลลำปางมีการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขถูกต้องเหมาะสมมากขึ้น จึงมีโอกาสสัมผัสเลือดหรือสารคัดหลั่งจากการปฏิบัติงานลดลงทำให้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อที่แพร่กระจายทางเลือดและสารคัดหลั่งจากผู้ป่วยลดลง
2. ลดอัตราการติดเชื้อจากพยาบาลไปสู่ผู้ป่วยหรือจากผู้ป่วยไปสู่ผู้ป่วยจากการแพร่กระจายเชื้อผ่านบุคลากร
3. ทำให้ได้แนวคิดในการนำหลักการมีส่วนร่วมไปประยุกต์ใช้ในการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อแก้ปัญหาในการปฏิบัติการพยาบาลด้านอื่นๆต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการปฏิบัติการพยาบาล
 - 1.1 บุคลากรทางการแพทย์ทุกคนควรมีการฝึกฝนทักษะและกระตุ้นเตือนตนเองเสมอให้ปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขอย่างสม่ำเสมอทุกครั้งที่เป็นปฏิบัติการพยาบาลให้ผู้ป่วย เพื่อให้เกิดความเคยชินจนเป็นนิสัย และควรตระหนักถึงความสำคัญของการสวมอุปกรณ์ป้องกัน โดยเฉพาะแว่นตาที่ยังพบว่า บุคลากรทางการแพทย์ไม่ค่อยมีการใช้ และในการปฏิบัติการที่ไม่มีโอกาสสัมผัสเลือดหรือสารคัดหลั่ง เช่น การฉีดยาเข้าทางสายให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ การวัดสัญญาณชีพ เป็นต้น ก็ไม่ควรสวมถุงมือเพราะทำให้สิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็น
 - 1.2 ในกรณีที่เป็นการปฏิบัติการที่รีบด่วนซึ่งอาจมีการละเลยการปฏิบัติตามหลักการได้ เพื่อนร่วมงานควรช่วยเตือนซึ่งกันและกันและช่วยเหลือในการสวมอุปกรณ์ป้องกันให้แก่กัน รวมทั้งช่วยกันดูแลระมัดระวังไม่ให้เกิดอุบัติเหตุจากการถูกเข็มหรือของมีคมบาดหรือตำตำโดยการทิ้งเข็มและของมีคมลงในภาชนะที่กันการรั่วซึม

1.3 หากบุคลากรทางการแพทย์เป็นผู้ปฏิบัติมีข้อเสนอแนะหรือพบปัญหาในการปฏิบัติตามหลักการ ควรร่วมมือกันเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารให้รับทราบ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามสิ่งที่ตนต้องการ และร่วมมือในการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาอื่นๆ

2. ด้านการบริหารการพยาบาล

2.1 ผู้บริหารโรงพยาบาลควรให้การสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการใช้งานในแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติภารกิจป้องกันการติดเชื้อและแพร่กระจายเชื้อทางเลือดและสารคัดหลั่ง

2.2 ผู้บริหารโรงพยาบาลควรนำแนวทางการแก้ปัญหาที่ใช้ในการวิจัยนี้ไปใช้ในการส่งเสริมให้บุคลากรมีการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขในหอผู้ป่วยอื่นหรือในโรงพยาบาลอื่นต่อไป

2.3 ผู้บริหารการพยาบาลควรนำหลักการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการส่งเสริมให้บุคลากรทางการแพทย์ปฏิบัติตามนโยบายหรือหลักการที่กำหนดอื่นๆ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาหรือข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามหลักการต่างๆที่กำหนดขึ้น เพราะพยาบาลอาจประสบปัญหาต่างๆกัน หรืออาจมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ปัญหา ซึ่งจะทำให้พยาบาลปฏิบัติตามสิ่งที่กำหนดมากที่สุด

2.4 หัวหน้าหอผู้ป่วยควรปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรคนอื่นๆในหน่วยงาน รวมทั้งบุคลากรที่เข้าปฏิบัติงานใหม่และนักศึกษาพยาบาลที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานในหน่วยงานเพื่อทำให้บุคลากรและนักศึกษาเหล่านั้นปฏิบัติตามในสิ่งที่ถูกต้อง

3. ด้านการศึกษาพยาบาล

ในการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลควรมีการดูแลอย่างใกล้ชิดและเน้นให้นักศึกษาปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขอย่างเคร่งครัดสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยในการปฏิบัติตามหลักการนี้จนเกิดเป็นนิสัยอันจะทำให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อในขณะฝึกปฏิบัติงาน รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องนี้ในขณะฝึกปฏิบัติงานด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการนำวิธีการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการแก้ปัญหการปฏิบัติตามหลักการทางการแพทย์พยาบาลอื่นๆของบุคลากรพยาบาลและบุคลากรอื่นๆ